

Waterspiegel

Opinieblad van de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)

Drinkwater en natuur- beheer gaan hand in hand

**'Samenwerking met
veiligheidsregio's'**
Peter Oskam, CDA

**'Provincies: hoeders
van het grondwater'**
Johan Remkes, voorzitter
Interprovinciaal Overleg (IPO)

18de jaargang, nummer 1
maart 2015

Colofon

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

HOOFDREDACTEUR

Arjen Frentz, frentz@vewin.nl

REDACTIE

Renée Bergkamp, Arjen Frentz,
Philip Reedijk, Cees Verkerk.

EINDREDACTIE

Philip Reedijk,
philip@maascommunicatie.nl

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

Van Beek Images, iStockphoto,
Maas Communicatie, Boudewijn
Benting, Lex Draijer, Waterschap
Zuiderzeeland, Sebastiaan
Terburg en Evert-Jan Woudsma.

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis toegezonden aan mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de watersector. Adreswijzigingen kunnen worden gericht aan Vewin, Postbus 90611, 2509 LP Den Haag. Verzoeken om een abonnement zijn ter beoordeling van de hoofdredactie.

Artikelen uit deze uitgave mogen worden overgenomen na toestemming van de uitgever. De gebruikte foto's zijn bedoeld als illustratie en hoeven niet de beschreven situatie letterlijk weer te geven. De redactie heeft zijn uiterste best gedaan om alle copyright-houders van gebruikt beeldmateriaal op te sporen. Indien u meent dat u rechthebbende bent, kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden in een seal van biofolie. Deze mat-transparante folie is binnen 90 dagen volledig composteerbaar en mag dus in de GFT-bak. Biofolie is gemaakt van de reststoffen van maïsproducten en aardappelzetmeel.

6

Provincies: beschermers van het grondwater

Steeds vaker trekken IPO en Vewin samen op, bijvoorbeeld op dossiers zoals de Omgevingswet, natuurbeheer, schaliegas of het Bodemconvenant. IPO-voorzitter Johan Remkes schetst enkele van de gedeelde belangen.

12

Over veiligheidsregio's en drinkwaterbedrijven

CDA-Tweede Kamerlid Peter Oskam stelde in 2014 Kamervragen over de achterstanden in de uitvoering van het samenwerkingsconvenant tussen Vewin en de veiligheidsregio's. Tijdens een werkbezoek aan Dunea legt Oskam uit waarom hij dat zo'n belangrijk onderwerp vindt.

15

Eerste Kamerleden over water

Waterbeheer en bescherming van grond- en oppervlaktewater zijn steeds meer een zaak van de provincies. De nieuwe Provinciale Statenleden bepalen straks ook wie er in de Eerste Kamer zitting nemen. Wat is de visie van de kandidaat-parlementariërs op het gebied van water-aangelegenheden?

20

Drinkwatervoorziening borgen in Omgevingswet

De Omgevingswet regelt taken en bevoegdheden van bestuursorganen zoals provincies, waterschappen en gemeenten, maar zegt niets over het waarborgen van de drinkwatervoorziening. Dat moet anders, vindt Vewin, want de openbare drinkwatervoorziening is een publieke taak.

22

Water als concurrentievoordeel

De Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) is kenniscentrum voor de zakelijke afnemers van o.a. water. Hun recente visiedocument 'Water om duurzaam te ondernemen' was aanleiding voor een gesprek met Roy Tummers, directeur Water bij VEMW.

26

EU is onmisbaar voor (drink)water

In de vaste rubriek 'De Stelling' dit keer aandacht voor het belang van Europa voor (drink)water. Gedeputeerde Ralph de Vries (Provincie Utrecht), dijkgraaf Hetty Klavers (Waterschap Zuiderzeeland) en Willem-Henk Streekstra (VNO-NCW) geven hun mening.

28

Staatssecretaris steunt initiatief Vewin

Staatssecretaris Dijksma gaf tijdens de Natuurtop in Soesterberg aan dat de 'Groene Tafel Natuur & Drinkwater' goed past in de Rijksnatuurvisie 'Natuurlijk verder' van het kabinet. Ook zegt ze dit Vewin-initiatief te willen steunen om te komen tot nadere samenwerkingsafspraken tussen de betrokken partijen.

proud

Seminar Drinkwatervoorziening en bodembeleid over Bodemconvenant

De deelnemers aan het Vewin-seminar 'Drinkwatervoorziening in het nieuwe bodembeleid' hadden donderdag 22 januari jl. een primeur. Als eersten ontvingen zij het RIVM-informatieblad 'Grip op bodemverontreinigingen bij drinkwaterwinning'. De cijfers en feiten van het RIVM waren de basis voor een dialoog over de ontwikkelingen in het bodembeleid en een doorkijkje naar de toekomst.

Experts op het gebied van bodembeleid en drinkwatervoorziening spraken tijdens het seminar met elkaar over hoe de drinkwaterbelangen op een goede manier verankerd kunnen worden in de nieuwe ontwikkelingen.

Knelpunten

Een aanzienlijk deel van de grondwaterwinningen voor drinkwater in Nederland wordt beïnvloed door menselijke activiteiten, zoals landbouw, stedelijke riolering, industrie en oude verontreinigingen. Het RIVM-informatieblad dat op het seminar is gepresenteerd, gaat over aanwezigheid van historische bodemverontreinigingen bij winningen en hun mogelijke invloed op de kwaliteit van grondwater dat wordt gebruikt voor drinkwater.

Aanpak bodemverontreinigingen

De rijksoverheid werkt op dit moment met

decentrale overheden en het bedrijfsleven aan nieuwe afspraken over bodembeheer en de aanpak van bodemverontreinigingen voor de periode 2016-2020. Dit gebeurt door middel van het convenant Bodem en Ondergrond, kortweg het Bodemconvenant genoemd. De inzet is dat er in 2020 geen bodemverontreinigingen meer zijn die zulke risico's vormen, dat er met spoed moet worden gesaneerd. Partijen willen daarmee de overstap maken van 'saneren naar beheren'. Vewin wil dat alle gevallen die de waterwinningen bedreigen, worden aangepakt.

Alle knelpunten weg vóór 2020

Bodemverontreiniging is bij tientallen winningen voor de drinkwatervoorziening nog steeds één van de belangrijke bedreigingen. Voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water is in gebiedsdossiers inmiddels voor alle waterwinningen goed

in beeld gebracht over welke gevallen dit gaat. Vewin wil dat nu goede afspraken worden gemaakt over de aanpak van deze gevallen bij de herziening van het Bodemconvenant. Alle knelpunten van bodemverontreiniging voor de drinkwatervoorziening moeten in 2020 zijn weggenomen. Dit moet als doelstelling in het convenant worden opgenomen.

Ook online

Het nieuwe informatieblad 'Grip op bodemverontreinigingen bij drinkwaterwinning' is inmiddels gepubliceerd op de website van het RIVM en is daarmee nu voor iedereen beschikbaar.

BODEMVERONTREINIGING
NOG STEEDS EEN VAN DE
BELANGRIJKE KNELPUNTEN

In elke Waterspiegel vragen wij een gastcolumnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema.

Drinkwater en nanotechnologie

Al in het begin van de jaren zestig benadrukte John F. Kennedy het belang van de beschikbaarheid van schoon en veilig drinkwater. Degene die op een economische manier zoet water uit zeewater kon maken, zou van hem twee Nobelprijzen krijgen: één voor de technologie, en één voor de vrede! Onderzoekers van het eerste uur, zoals Loeb, Sourirajan, en vooral John Cadotte, hebben nog nooit de Nobelprijs mogen ontvangen. Maar dankzij hun unieke bijdrage aan de membraantechnologie kunnen we inmiddels wel zoet water uit zeewater maken, met behulp van membranen en het omgekeerde osmose-proces.

Omgekeerde osmose-membranen kunnen zeer efficiënt zeewater ontzouten, doordat de toegepaste chemie voor deze membranen geheel is geoptimaliseerd voor dit proces. Ook het verwijderen van microverontreinigen (medicijnresten, hormoonverstorende stoffen, pesticiden en insecticiden) is goed mogelijk, zij het dat we voor toepassingen met zoet water relatief veel energie nodig hebben. Het proces is daarnaast door toepassing van spiraalgewonden elementen verre van optimaal.

Aan de Universiteit Twente wordt in samenwerking met o.a. Wetsus gewerkt aan een nieuwe generatie capillaire nanofiltratie-membranen, die in staat moeten zijn om microverontreinigingen te verwijderen en een eenvoudiger, robuuster proces mogelijk maken. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een nieuw platform, 'nanochemie', waarmee we een dunne selectieve film laag voor laag (per nanometer) kunnen opbouwen. Dit geeft de mogelijkheid om de lading van het membraan per laag aan te passen en ook functionele nanodeeltjes in te bouwen om de scheidende eigenschappen te beïnvloeden. Dit is vergelijkbaar met de ontwikkeling van membranen die virussen niet alleen tegenhouden, maar ze ook in één stap inactiveren – door de aanwezigheid van lading of functionele nanodeeltjes.

Er is de laatste tijd veel aandacht voor de aanwezigheid van medicijnresten, hormoonverstorende stoffen of pesticiden in ons oppervlaktewater. Omdat de huidige zuiveringstechnieken niet altijd voldoende zijn om deze stoffen te verwijderen, zouden ze ook in ons drinkwater terecht kunnen komen. In juni 2012 nog konden we via een position paper van Vewin – en recenter in een STOWA-rapport (2014-45) – vernemen dat de aanwezigheid van diclofenac, ibuprofen en dergelijke waarschijnlijk geen aantoonbaar effect heeft op onze gezondheid, omdat het gaat om goedgekeurde medicijnen en de concentraties erg laag zijn... Let wel, alle onderzoekers houden wijselijk een slag om de arm, mede omdat effect op waterorganismen wel is vastgesteld! Ik ben en blijf overigens van mening dat medicijnen niet via het drinkwaternet moeten worden gedistribueerd, maar via de apotheek!

Het is bekend dat hormoonverstorende stoffen al in zeer lage concentraties effect kunnen hebben. Bijvoorbeeld het WHO-rapport Endocrine Disrupting Chemicals (2012) waarschuwt hiervoor. Ook KWR geeft aan, bij monde van Annemarie van Wezel (Waterforum, 26 augustus 2014), dat er nog veel te weinig bekend is over het effect van deze stoffen. Walter van der Meer (Oasen) deelt deze zorg en heeft al een plan op hoofdlijnen gelanceerd om zuiver, onberispelijk drinkwater te leveren aan – om te beginnen – 12.000 huishoudens in Zuid-Holland (NRC, 17 september 2013).

Ondanks onze alom geprezen goede drinkwaterkwaliteit in Nederland is er dus duidelijk noodzaak voor verbetering, waarbij een nieuwe generatie nanofiltratie-membranen een grote rol zou kunnen spelen.

Column

Prof. dr. ir. Erik Roesink
Hoogleraar (Universiteit Twente) en
ondernemer (SOMUT) in de
membraantechnologie.

Johan Remkes, voorzitter Interprovinciaal Overleg (IPO)

‘Provincies: beschermers van het grondwater’

Provincies en drinkwaterbedrijven delen meer dan louter aandeelhoudersbelangen. Steeds vaker trekken IPO en Vewin samen op, bijvoorbeeld op dossiers zoals het Bodemconvenant, schaliegas, de Omgevingswet of natuurbeheer. IPO-voorzitter (en Commissaris van de Koning in Noord-Holland) Johan Remkes schetst enkele van de gedeelde belangen.

‘De provincies zijn op basis van de Drinkwaterwet de hoeders van grondwatervoorraden en hebben uit dien hoofde dus een zware verantwoordelijkheid om prudent om te gaan met de belangen van de drinkwatervoorziening’, aldus Johan Remkes. ‘Ik zie in mijn eigen provincie, Noord-Holland, dat wij elkaar goed weten te vinden en begrip hebben voor elkaars standpunten. En ik heb geen enkele aanleiding om te denken dat dat elders anders is.’

Bodemconvenant

Eén van de actuele dossiers is het convenant Bodem en Ondergrond: kortweg het Bodemconvenant. IPO is namens de provincies betrokken bij het opstellen van nieuwe afspraken over de aanpak van bodemverontreiniging; de drinkwatersector is geen partij bij het convenant. Het convenant richt zich op de aanpak van de meest ernstige gevallen die met spoed aangepakt moeten worden. *Deelt u de zorg van de drinkwaterbedrijven over bodemverontreiniging en bent u van mening dat absolute prioriteit gegeven moet worden aan de aanpak van verontreinigingen die een bedreiging zijn voor de drinkwatervoorziening?*

Remkes: ‘De zorg is terecht, maar de drinkwaterbedrijven mogen ook wel wat vertrouwen hebben in de zorgvuldige afwegingsmechanismen op provinciaal niveau. Ik denk niet dat de grondwaterwinning ten behoeve van drinkwatervoorziening

een ondergeschoven kindje zal zijn bij de belangenafweging. Volksgezondheid is een belangrijke leidraad, maar tegelijkertijd: het gaat om een integrale afweging, waarin ook bijvoorbeeld economische belangen worden meegenomen. Er is minder geld beschikbaar, dus er zullen prioriteiten gesteld moeten worden. Het staat voor mij als een paal boven water dat er grote prioriteit moet worden gegeven aan verontreinigingen die een gevaar opleveren voor de volksgezondheid, waaronder dus voor de drinkwaterwinning.’

Het nieuwe Bodemconvenant loopt tot 2020. Ook daarna zal er nog sprake zijn van een groot aantal resterende gevallen van ernstig verontreinigde bodems. Ondertussen is er, zoals u zelf ook aangeeft, sprake van slinkende budgetten. *Hoe ziet u de verdere toekomst als het gaat om de aanpak van bodemverontreiniging en wat is de rol van de provincies daarin?*

Remkes: ‘Het is belangrijk dat provincies ook op dit gebied notie hebben van de betrokken langetermijnbelangen. Maar ik acht het niet zinvol om nu al vast te leggen wat we na 2020 gaan doen. Ik ben van mening dat we tegen die tijd sámen met de sector moeten bekijken wat nodig is en haalbaar is. Van provincies mag je in het kader van de Omgevingswet wel verwachten dat ze bij het opstellen van hun Omgevingsvisies rekening houden met het borgen van de langetermijnbelangen van

de drinkwatervoorziening. In dat verband zal dus ook fatsoenlijk overleg moeten plaatsvinden met de drinkwatersector.’

Financiering waterbeheer

U geeft het al aan: er is minder geld beschikbaar. *Welke ontwikkelingen in het waterbeheer van de provincies zijn in de komende jaren te verwachten en welke invloed hebben deze op de beheerkosten voor de provincie?*

Remkes: ‘Het IPO is altijd groot voorstander geweest van een houdbare overheidsfinanciering van ons waterbeheer. Het systeem is momenteel gebaseerd op financiering van de algemene taken uit de algemene middelen, aangevuld met legesheffing voor speciale activiteiten. Naar aanleiding van het OESO-rapport uit 2014 laat de minister van IenM hier momenteel ook onderzoek naar doen. Het draait voor de provincies feitelijk om de vraag of we de rekening van ons waterbeheer kunnen en willen blijven betalen en of de rekening rechtvaardig is verdeeld.’

Hij vervolgt: ‘De afgelopen jaren is het betalen van de rekening enigszins verschoven, van de landbouw naar de ingezetenen. Daarnaast is er de continue politieke druk om de lastenstijging beperkt te houden. Deze factoren maken dat er vraagtekens geplaatst kunnen worden bij de vraag of de landbouw nog wel evenredig bijdraagt aan de rekening, met name ten aanzien van waterkwaliteit. In het algemeen is IPO er

‘FINANCIERING GEBIEDSDOSSIER UIT DELTAFONDS CREATIEVE OPLOSSING’

voorstander van dat degene die een voordeel geniet, ook opdraait voor de daarmee gemoeide kosten; het welbekende adagium 'de vervuiler betaalt'.

Er is wel geopperd om de grondwateropgaven die uit de gebiedsdossiers voortvloeien, te financieren uit het Deltafonds. Dan zou een typische win-winsituatie ontstaan, waar drie doelen wel bij varen: KRW, zoet water en bodemsanering. *Hoe staat u daar tegenover?*

Remkes: 'De opgaven uit de gebiedsdossiers komen voort uit de Europese afspraken in de Kaderrichtlijn Water (KRW) én uit onze plicht om de beschikbare zoetwatervoorraden op peil te houden. Hier zit een verbinding met het Bodemconvenant, omdat veel bodemverontreinigingen de grondwaterkwaliteit negatief beïnvloeden, waardoor op termijn de beschikbare of winbare hoeveelheden grondwater onder druk komen te staan. En nu zoetwater ook een prominentere plek heeft gekregen in het Deltaprogramma, moeten hier mo-

gelijkheden voor zijn. Wij vinden dit een creatieve oplossingsrichting die zeker aandacht verdient.'

Schaliegaswinning

Het ministerie van EZ verkent momenteel de mogelijkheden voor schaliegaswinning. Daarbij wordt ook gekeken naar de formele rol en positie van provincies in de besluitvorming. *Deelt u de zorg van de drinkwaterbedrijven en vele anderen in Nederland over de schaliegaswinning en bent u van mening dat provincies hierbij een beslissende stem moeten hebben?*

Remkes: 'Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek dat minister Kamp heeft laten uitvoeren, hebben sommige provincies al vergaande uitspraken gedaan over hun mening ten opzichte van schaliegaswinning. Uiteindelijk zal hier een integrale belangenafweging moeten plaatsvinden, waarbij de volksgezondheid en de drinkwatervoorziening een belangrijke positie moeten innemen, dat is voor mij klip en klaar. Daar zullen de provincies zich dus

als beschermer van het grondwater ook zeker in mengen. Maar hier speelt natuurlijk tevens het grote belang van een betrouwbare nationale energievoorziening. En dat onderwerp is er – door de ontwikkelingen rondom de gaswinning in Groningen, maar ook door de geopolitieke situatie in Oost-Europa – de laatste tijd niet eenvoudiger op geworden.'

Natuurbeheer

In de nieuwe Natuurvisie zet het kabinet in op functiecombinaties tussen natuur en andere sectoren om de natuurdoelen te halen. *Welke rol zien de provincies voor drinkwaterbedrijven in het nieuwe natuurbeleid?*

Remkes: 'De drinkwaterbedrijven zijn belangrijke natuurbeherende instanties. Hier in Noord-Holland bewijzen de provincie en PWN al jarenlang hoe je drinkwaterwinning, natuurbeheer en recreatie prima kunt combineren, met voordelen voor alle partijen. Het is belangrijk dat je wel onderscheid blijft maken tussen de verschillende 'petten' die je draagt. De provincies zijn enerzijds aandeelhouder van het drinkwaterbedrijf, anderzijds vergunningverlener voor het winnen van grondwater. Maar ik kan niet anders zeggen dan dat de strategische alliantie die ons provinciaal bestuur met PWN op het gebied van natuurbeheer is aangegaan, prima verloopt. Ook initiatieven zoals de Groene Tafels die Vewin organiseert, steunen wij van harte.'

'De provincie Noord-Holland is partner in de recreatieschappen, die zeer belangrijk zijn voor recreatie en toerisme. Als provincie heb je uit economisch oogpunt belang bij robuuste en hoogwaardige natuur, zeker in de buurt van steden. Als we daar met drinkwaterbedrijven combinaties kunnen maken in beheer van natuurgebieden, zoals in het duingebied, zijn wij daar een groot voorstander van. Eigenlijk is het enige wat je nodig hebt bij beide partijen een constructieve, creatieve basishouding om tot samenwerking te komen en eventuele belangentegenstellingen te overwinnen. Ik zie dat dit in Noord-Holland goed werkt en ik denk dat dit ook landelijk het geval is. Volgens mij wordt er in de praktijk overal op een fatsoenlijke manier samengewerkt tussen de provincies en de drinkwaterbedrijven, en wat mij betreft houden we dat zo!'

Een flinke klus

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) legt 50 km nieuwe waterleiding aan in de provincie Drenthe, om de waterproductiestations in Annen en in Emmen (Valtherbos) aan elkaar te koppelen. De stations gaan eind 2015 drinkwater leveren aan Stadskanaal en in voorzieningsgebied Sellingen in Zuidoost-Groningen. Waterbedrijf Groningen (WBG) bouwt waterproductiestation Sellingen om tot distributiestation. Een flinke klus voor beide waterbedrijven, bedoeld om de leveringszekerheid van drinkwater in het noorden verder te versterken.

Werkbezoek Lutz Jacobi
aan productielocatie Vitens

‘Waterkwaliteit nog te vaak stiefkind’

Tweede Kamerlid Lutz Jacobi maakt zich sterk voor een langjarige aanpak om de zoetwatervoorziening en daarmee schoon en veilig drinkwater te beschermen. Samen met D66 diende ze onlangs een motie in om hiervoor gedurende langere tijd voldoende financiën beschikbaar te stellen.

Lutz Jacobi (PvdA) vindt dat er te lang te weinig aandacht is geweest voor een langjarige aanpak om de zoetwatervoorziening – en daarmee schoon en veilig drinkwater – te beschermen. Dat moet echt anders, aldus Jacobi: ‘De hoge kwaliteit van ons schone drinkwater vinden we allemaal vanzelfsprekend. Maar dat is het helemaal niet!’

De zoetwatervoorziening worden in haar ogen bedreigd door ‘mijnbouwactiviteiten’, zoals de opslag van kernafval, boringen naar schaliegas en mogelijke gaswinning op Terschelling. ‘In het Deltaprogramma was waterkwaliteit toch een stiefkindje. Het heeft ook veel moeite gekost om erkenning te vragen voor drinkwater als natio-

naal belang. Samen met Wassila Hachchi van D66 heb ik een motie ingediend om langjarig voldoende financiën beschikbaar te stellen voor de bescherming van de zoetwatervoorziening en de waterkwaliteit.’

Resten van geneesmiddelen

Jacobi noemt als voorbeeld, naast droogte en afspoeling van chemicaliën en meststoffen, de resten van geneesmiddelen die in ons drinkwater terechtkomen. ‘De aanpak hiervan bleef tot dusver beperkt tot proeven op het niveau van enkele ziekenhuizen. Als je nagaat dat thuiszorgmedewerkers in hun protocol hebben staan dat zij medicijnen weg moeten spoelen, dan moeten we dus echt verder kijken. Samen

met de farmaceutische sector moeten we nadenken over biologisch afbreekbare medicijnen. Ook voorlichting is belangrijk. De aanpak gaat verder dan pilots rondom de aanpak bij de bron van de vervuiling. De hele sector moet bewust zijn van het belang van waterveiligheid. Met elkaar moeten we de strijd tegen deze bedreigingen aangaan. Daar zijn ook de politiek, Vewin en Vitens hard bij nodig.’

Werkbezoek Friesland

Op 27 februari jl. bezocht Jacobi de Friese productielocatie Spannenburg van Vitens, in het kader van een werkbezoek. Hier wint het drinkwaterbedrijf humuszuur uit het grondwater en maakt zo een in-

komstbron van een afvalstroom die vroeger als kostenpost gold.

Duizend ton hoogwaardig en geconcentreerd humuszuur wordt er per jaar teruggewonnen bij het ontkleuringsproces van de 25 miljoen kubieke meter drinkwater die Vitens produceert op deze locatie. De Friese veengrond breekt langzaam af, waarbij organische stoffen vrijkomen die met een verzamelnaam humuszuur worden genoemd.

‘Deze stoffen zorgen voor een gelijke kleur van het grondwater’, legt Rik Thijssen, manager business development van Vitens, uit. Voor het ontkleuren van drinkwater heeft het drinkwaterbedrijf in het verle-

den een techniek ontwikkeld op basis van ionenwisseling. ‘Sinds anderhalf jaar hebben we daar een extra proces aan toegevoegd, waarin we de organische stoffen, zout en water afscheiden. Het water en zout werd al hergebruikt, maar tot nu toe kostten de overgebleven reststromen ons geld, omdat die als afval moesten worden afgevoerd. We hebben geïnvesteerd in een onderzoek naar een techniek om deze gefilterde afvalstoffen op te waarden en naar mogelijke toepassingen voor het humuszuur. En dat heeft succes gehad!’

Grondverbeteraar

Vitens heeft inmiddels contracten afgesloten met diverse afnemers, die het hoogwaardige humuszuur gaan inzetten als

grondverbeteraar en als ingrediënt voor diervoeder. ‘Inmiddels wordt ons humuszuur al een jaar door lokale agrariërs uitgereden. De reacties zijn positief. Deze meststof leidt tot hogere opbrengsten van gras en akkerbouwgewassen’, aldus Thijssen. Omdat de behoefte aan meststoffen toeneemt, verwacht Vitens de investering in een beperkt aantal jaren terug te verdienen. Bovendien draagt het drinkwaterbedrijf op deze manier bij aan een duurzame gesloten kringloop, het bevorderen van de lokale biodiversiteit en het waarborgen van de grondwater- en drinkwaterkwaliteit.

Samenwerking met HaskoningDHV

Omdat het ontkleuren van water alleen op productielocatie Spannenburg plaatsvindt, is Vitens niet van plan de techniek zelf verder uit te rollen. ‘Ons primaire doel is het produceren van schoon drinkwater. Maar we zien wel mogelijkheden om deze techniek op andere plaatsen in de wereld toe te passen, bijvoorbeeld in ontwikkelingslanden. Om de toepassing toch breder beschikbaar te maken, is Vitens een samenwerking aangegaan met advies- en ingenieursbureau Royal HaskoningDHV, dat veel ervaring heeft met watertechnologie in het buitenland.

Alternatief

Projectdirecteur Michel Riemersma van dat bedrijf ziet potentie voor de terugwinning van humuszuur bij de drinkwaterproductie. De bodemverbeteraar wordt nu nog vooral met een chemisch proces gewonnen uit bruinkool. ‘Momenteel zijn we een strategie aan het formuleren. Daarbij brengen we de mogelijkheden en de meest logische route in kaart. Uiteindelijk willen we contacten leggen in specifieke landen, zodat lokale bedrijven een licentie krijgen om de toepassing lokaal uit te dragen.’

De aandacht voor dit proces heeft mogelijk ook andere deuren geopend. ‘De industrie heeft te maken met hoge organische stofgehalten in het water. We zitten nog in een experimentele fase, maar het lijkt erop dat die stoffen met dezelfde technologie kunnen worden teruggewonnen. In dat geval is ook zeker potentieel in Nederland.’ Royal HaskoningDHV verwacht de strategie rondom de terugwinning van humuszuur in het tweede kwartaal van dit jaar gereed te hebben.

VAN AFVALSTROOM
TOT INKOMSTENBRON

Peter Oskam, lid Tweede Kamer, CDA

‘Veiligheidsregio’s en drinkwaterbedrijven moeten elkaar blind weten te vinden’

Drinkwater is een eerste levensbehoefte en van groot belang voor de volksgezondheid. Uitval leidt tot maatschappelijke ontwrichting. De Drinkwaterwet bevat dan ook strenge eisen met betrekking tot continuïteit en leveringszekerheid. Samenwerking met de veiligheidsregio’s is een belangrijk onderdeel van de voorbereiding en de respons op calamiteiten en crises, maar ook in het voorkomen ervan. Klinkt mooi, maar in de praktijk...

Ruim vier jaar geleden hebben het Veiligheidsberaad – het bestuurlijk platform van de 25 voorzitters van de veiligheidsregio's – en Vewin een convenant gesloten met afspraken over samenwerking bij crisisbeheersing en rampenbestrijding. Het gaat daarbij om belangrijke zaken, zoals gezamenlijk oefenen, alarmering, opschaling, informatie-uitwisseling, crisiscommunicatie en de inzet van nooddrinkwater. Toch verlopen de uitwerking, implementatie en beoefening van de afspraken traag. Te traag, niet alleen volgens Vewin, maar ook volgens de vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie.

Veel vertraging

Het convenant is inmiddels in vrijwel alle regio's ondertekend; alleen de handtekening van burgemeester Van Aartsen van de veiligheidsregio Haaglanden ontbreekt nog. De afspraken uit het convenant zijn over het algemeen uitgewerkt. Maar de daadwerkelijke implementatie en opvolging laten her en der op zich wachten. Zo blijkt bijvoorbeeld het merendeel van de drinkwaterbedrijven nog altijd geen toegang te hebben tot het Landelijk Crisismanagement Systeem (LCMS) van de veiligheidsregio's. Deze toegang is nodig voor een actueel en eenduidig beeld bij calamiteiten en crises en voor afstemming van acties en besluiten.

'Gevalletje waterschade': Moerdijk

Ook moeten meldings- en alarmeringsprocedures van en naar drinkwaterbedrijven voor het overgrote deel nog worden ingebed bij de veiligheidsregio's en de

Peter Oskam

Peter Oskam is namens het CDA woordvoerder Veiligheid en Justitie in de Tweede Kamer.

Voordat hij in 2012 gekozen werd tot Tweede Kamerlid, was Oskam vicepresident bij de rechtbank Amsterdam. Daarvoor werkte hij onder andere als officier van justitie in Rotterdam, kinderrechter in Den Haag en Arnhem, senior beleidsadviseur bij het Ministerie van Justitie, en politieagent in Den Haag. Hij heeft zich in zijn loopbaan veel beziggehouden met het verbeteren van de samenwerking in de jeugd- en de strafrechtsketen. Verder was hij parttime docent op de Politieacademie en het opleidingsinstituut voor de rechterlijke macht SSR.

meldkamers. Dit werd pijnlijk duidelijk bij een grote brand in een chemisch complex van Shell in Moerdijk, in juni 2014. Hierbij werden de drinkwaterbedrijven Evides en Brabant Water niet op de hoogte gesteld, omdat de betrokken veiligheidsregio de inschatting maakte dat er geen gevaar was voor de drinkwatervoorziening. Echter, het is aan de drinkwaterbedrijven om die afweging te maken. Zij beschikken immers over de benodigde kennis, expertise en middelen en zijn verantwoordelijk voor de continuïteit van de drinkwatervoorziening. Drinkwaterbedrijven kunnen veel tegenmaatregelen treffen om de continuïteit te borgen, maar dan moeten ze daar wel toe in staat worden gesteld. En dat begint bij tijdige alarmering vanuit de veiligheidsregio.

Kamervragen

De problemen in Moerdijk waren voor CDA-Tweede Kamerlid Peter Oskam – lid van de

vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie – aanleiding om Kamervragen te stellen aan minister Opstelten. Hij wilde weten wat het ministerie van VenJ concreet gaat doen om de achterstanden in de uitvoering van de convenanten weg te werken. Oskam bij die gelegenheid: 'Uitval of aantasting van ons drinkwater kan tot maatschappelijke ontwrichting leiden. Dan is het belangrijk dat crisispartners goed samenwerken en elkaar informeren, zodat kwaliteit van bijvoorbeeld drinkwater gewaarborgd kan worden.'

Werkbezoek Dunea

Oskam kwam op 9 februari 2015 op werkbezoek bij Dunea, op de productielocatie Scheveningen. Hij wilde met eigen ogen zien hoe de drinkwaterbedrijven omgaan met veiligheid en horen tegen welke zaken zij in de praktijk oplopen. *Wat zijn zijn eerste indrukken?* Oskam: 'Ik ben een veiligheidsman en vanuit die insteek maak ik mij dan ook druk over dit onderwerp. Ik was positief verrast over hoe serieus de drinkwaterbedrijven omgaan met veiligheid. Ze hebben de risico's in kaart gebracht en vragen aandacht voor knelpunten in de samenwerking met de veiligheidsregio's. Dat die aandacht hoognodig is, bleek vorig jaar wel in Moerdijk.'

Waarom vindt u het belangrijk dat de operationele samenwerking tussen veiligheidsregio's en de drinkwaterbedrijven goed is?

Oskam: 'Rampen of crises kunnen risico's opleveren voor vitale sectoren zoals de drinkwatervoorziening. Het is onzeker of en waar ooit echt problemen zullen ontstaan, maar je moet uitgaan van een

‘worst case scenario’. Dan moet je dus goed voorbereid zijn, de mogelijke risico’s en oplossingsrichtingen in beeld hebben en vooral: elkaar blind weten te vinden. Goede voorbereiding is het halve werk: ook regelmatig oefenen hoort daar absoluut bij. Nu heb je nog tijd, maar als er iets gebeurt, is het echt te laat om het wiel nog te gaan uitvinden.’

Minister in actie

Als reactie op de Kamervragen van Oskam heeft de minister een vragenlijst gestuurd aan alle veiligheidsregio’s en – via Vewin – aan de drinkwaterbedrijven om een actueel beeld te krijgen van de huidige samenwerking en knelpunten. Vewin is verheugd dat VenJ het probleem serieus oppakt en het de juiste aandacht geeft. Eind 2014 heeft VenJ een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met daarin de uitkomsten van de inventarisatie. Hierin wordt erkend dat de samenwerking tussen veiligheidsregio’s en drinkwaterbedrijven in de praktijk versterkt moet worden.

Hoe kan volgens u de samenwerking worden verbeterd?

Oskam: ‘Behalve een handtekening op bestuurlijk niveau is het vooral belangrijk dat je elkaar op uitvoerend niveau weet te vinden. Elkaar leren kennen, bewust worden van elkaars belangen, snappen waarmee je de ander kunt helpen; daar begint het mee. En het moet van twee kanten komen. De vitale sectoren kunnen bijvoorbeeld meer doen aan het stimuleren van commitment bij de veiligheidsregio’s, door te laten zien

waar ze tegenaan lopen en waar de knelpunten zitten.’

Continuïteit van de samenleving

Minister Opstelten heeft toegezegd dat hij bij het Veiligheidsberaad het belang van samenwerking tussen veiligheidsregio’s en drinkwaterbedrijven zal onderstrepen, en aandacht vraagt voor tijdige alarmering van drinkwaterbedrijven en voor een eenduidige lijn met betrekking tot toegang tot het LCMS. Daarnaast werd voor begin 2015 een landelijk traject aangekondigd, dat de samenwerking tussen de regio’s en de vitale sectoren moet versterken: ‘Continuïteit van de samenleving’.

Wat zijn volgens u de belangrijkste aandachtspunten voor het project Continuïteit van de samenleving?

Oskam: ‘Aandachtspunten zijn zoals gezegd: kennismaken, tijdig informatie uitwisselen, risico’s en knelpunten in kaart brengen en oplossen, vaststellen waar je elkaar kunt helpen. Zo’n project is altijd goed om de boel op gang te brengen. In de loop van 2015 moeten de eerste resultaten zichtbaar worden. Ondertussen heb ik van burgemeester Van Aartsen wel de toezegging dat ook Haaglanden een convenant met de drinkwatersector zal sluiten, waarschijnlijk eind 2015.’

Minder veiligheidsregio’s?

Vewin pleit al langer voor schaalvergroting van de 25 veiligheidsregio’s, conform het model van de tien politie-eenheden en de meldkamerorganisatie. Schaalvergroting

leidt tot bundeling van de kunde, capaciteit en expertise die nodig zijn bij regio-overschrijdende risico’s en incidenten. *Wat is uw visie op de relatie tussen de tien politie-eenheden en de 25 veiligheidsregio’s?*

Oskam: ‘Natuurlijk zou het veel effectiever en efficiënter zijn als alle regio’s op alle niveaus samenvallen. Maar je hebt in Nederland nu eenmaal te maken met verschillende indelingen en historisch gegroeide grenzen. Dit is een heikel punt, waar je volgens mij niet snel uitkomt. Je zag hetzelfde bij de rechtspraak, waar de indeling is teruggebracht tot elf rechtbanken. Die vallen dus niet helemaal samen met de tien politie-eenheden, en ook niet met de indeling van het Openbaar Ministerie... Ik ben bang dat we voorlopig nog even zullen moeten werken met deze verschillen.’

Eenduidige rolopvatting

Het project Continuïteit van de samenleving is een initiatief van het ministerie van VenJ en het Veiligheidsberaad. Het doel is het ontwikkelen van een eenduidige rolopvatting van veiligheidsregio’s in relatie tot het rijk en vitale partners, bijvoorbeeld op het gebied van risico-beheersing, alarmering, informatievoorziening, capaciteiten en crisiscommunicatie. Op basis hiervan wordt per veiligheidsregio een actieplan opgesteld met verbeteracties om de samenwerking tussen partijen te versterken.

Vewin ondersteunt de totstandkoming van een eenduidige rolopvatting van de veiligheidsregio’s in relatie tot de vitale sectoren. Hierbij is het voor de drinkwatersector vooral van belang dat de rollen en taken van gemeenten en veiligheidsregio’s bij de inzet van nooddrinkwater helder worden vastgelegd. Deze twee partijen zijn bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de doorlevering van nooddrinkwater naar mindervaliden. In de regionale actieplannen moet voor drinkwater komen te staan dat de afspraken uit het convenant van 2010 binnen afzienbare tijd worden geïmplementeerd en beoefend. Hierbij moet prioriteit worden gegeven aan het inbedden van de alarmeringsprocedures, toegangsverlening tot LCMS en het opstellen van draaiboeken voor de inzet van nooddrinkwater.

Aan de Hofvijver

Eerste Kamerleden over water

Waterbeheer en bescherming van grond- en oppervlaktewater zijn steeds meer een zaak van de provincies. De nieuwe Provinciale Statenleden bepalen straks ook wie er in de Eerste Kamer zitting nemen. Wat is de visie van de kandidaat-parlementariërs op het gebied van wateraangelegenheden? Waterspiegel vroeg het aan de lijsttrekkers van de grootste partijen in de Eerste Kamer.

'Grote zorgen over geneesmiddelen en microplastics'

Marleen Barth, lijsttrekker Eerste Kamer voor de PvdA

Wat is uw visie op de relatie tussen duurzaamheid en (drink)water?

Barth: 'Schoon (drink)water is een eerste levensbehoefte en ontzettend belangrijk. Daarom doen we er in Nederland ook zo veel aan om de kwaliteit van drinkwater

te bewaken. We willen watervervuiling bij de bron aanpakken en gaan uit van 'de vervuiler betaalt'. Het is voor ons niet meer dan normaal dat wanneer je de waterzuivering, het grondwater of oppervlaktewater extra belast, je ook deelt in de extra kosten die dat met zich meebrengt. We maken ons grote zorgen over geneesmiddelen en microplastics in het oppervlaktewater. Het zou al heel veel schelen als elke wasmachine een beter filter zou krijgen, waar microplastics afkomstig van kleding niet doorheen kunnen.'

'Maar we zien ook economische kansen in het kader van duurzaamheid. Rioolwater bevat veel grondstoffen die in de toekomst schaars worden; fosfaten bijvoorbeeld. Wij willen innovaties stimuleren die bijdragen aan het realiseren van dit soort kansen, zodat duurzaamheid ook economische meerwaarde krijgt. Verder wil de Partij van de Arbeid in de waterschappen een volledige kwijtschelding van waterschapsbelasting voor mensen met een minimuminkomen.'

Waar moet, wat uw partij betreft, in dit kader de komende vier jaar de focus op liggen in het milieu- en ruimtelijke orderingsbeleid?

'Water moet de ruimte krijgen die het nodig heeft. Een goede waterberging is essentieel, gezien de klimaatverandering. Daarbij staat veiligheid van mensen voorop. Ook hier zien we kansen. Waterveiligheid, natuurontwikkeling en recreatie kunnen prima hand in hand gaan. Staatssecretaris Sharon Dijksma (Economische Zaken) heeft een goede visie op de grote wateren ontwikkeld, over hoe we met behoud van veiligheid ook de natuur en recreatie kunnen ontwikkelen. Het vergt wel lef om verder te kijken dan het veiligheidsaspect alleen. Getijden toelaten in de Zeeuwse Delta bijvoorbeeld is goed voor de biodiversiteit, maar geeft ook economische potentie voor de mosselteelt of de teelt van zilte gewassen. Dergelijke win-winsituaties willen we optimaal gaan benutten.'

Lees verder op pagina 16.

'Droge voeten, veilige dijken en schoon drinkwater'

Loek Hermans, lijsttrekker Eerste Kamer voor de VVD

Wat is uw visie op de relatie tussen duurzaamheid en (drink)water?

Hermans: 'Nederland is een waterland. Ons land is ondenkbaar zonder de zee, de rivieren, de meren, sloten en grachten. Maar ook de dijken, gemalen, sluizen en polders. We zijn afhankelijk van het water voor de scheepvaart, voor ons drinkwater, om in de industrie als koel- en proceswater te gebruiken, voor de visserij en de natuur.'

'Het schoon en duurzaam maken van ons drinkwater biedt grote kansen. Allereerst voor de waterschappen. Zij gaan erover dat gezuiverd afvalwater hergebruikt kan worden. Zij zorgen ervoor dat de grondstoffen die verzameld worden tijdens het zuiveringsproces, zoals fosfaten, niet verloren gaan, maar hergebruikt kunnen worden. Ook zijn er steeds meer ondernemers en start-ups die kansen creëren om ons drinkwater op een duurzame manier schoner te krijgen. Deze ondernemers en waterpioniers moeten de ruimte krijgen om samen met de waterschappen naar innovaties te zoeken. Want dat is nodig om onze koppositie op de wereldranglijst

op het gebied van waterbeheer vast te houden. Als géén ander land in de wereld hebben wij in Nederland de kennis en de kunde om ons land veilig en droog te houden.'

'Maar te schoon is natuurlijk ook niet goed. Onze sloten en rivieren moeten een beetje 'vies' zijn om de visstanden en de biodiversiteit op peil te houden. Goede flora en fauna hebben een grote invloed op de waterkwaliteit en voldoende vis in de wateren is noodzakelijk voor een levendige biodiversiteit. Zo kunnen we ook de behoefte om te vissen gelijkmatig verdelen.'

Waar moet, wat uw partij betreft, in dit kader de komende vier jaar de focus op liggen in het milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid?

'In het milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid hebben wij de komende vier jaar drie prioriteiten: ontlasten, ontzorgen en ontsluiten.'

'Ten eerste ontlasten door te snoeien in de regelgeving: het is van belang dat waterschappen geen extra regelgeving bedenken bovenop wat we landelijk met elkaar hebben afgesproken. Dat is ook niet nodig. Het werkt heel goed om burgers en bedrijven zonder vergunning activiteiten te laten ondernemen, als er maar aan de algemene uitgangspunten wordt voldaan.'

'Ten tweede ontzorgen. Sommige waterschappen zijn wegbeheerder, terwijl dat geen kerntaak is van een waterschap. Het overdragen van het wegbeheer naar andere overheden is verstandig als de belastingbetaler goedkoper uit is.'

'Ten derde ontsluiten. Natuur kan nog veel meer dan ze nu al doet bijdragen aan waterveiligheid. Bijvoorbeeld door als waterbergingsgebied te dienen. En we kunnen nog veel meer als het om bouwen met de natuur gaat.'

'De vervuiler betaalt'

Thom de Graaf, lijsttrekker Eerste Kamer voor D66

Wat is uw visie op de relatie tussen duurzaamheid en (drink)water?

De Graaf: 'Schoon drinkwater is een verworvenheid. Een voorziening waar elke Nederlander recht op heeft. Om te zorgen dat dit zo blijft, moet de voorziening én bescherming van drinkwater in orde zijn. Dat is precies de reden waarom D66 de afgelopen jaren aandacht heeft gevraagd en zal blijven vragen voor vervuiling van het grondwater, bijvoorbeeld als gevolg van mestgebruik. Vervuiling van drinkwaterbronnen kan bovendien leiden tot een stijging van de zuiveringskosten, waardoor het schoonhouden van het grondwater niet alleen vanuit ecologisch, maar ook vanuit economisch perspectief van groot belang is.'

'D66 pleit daarom voor een 'groene' doorlichting van de regelgeving ten aan-

zien van vervuiling van het grondwater. Aan de ene kant worden schone keuzes en innovatie belemmerd door regels, terwijl tegelijkertijd heldere normen ontbreken. Daarnaast geeft D66 opnieuw prioriteit aan de Europese afspraken voor schoon water in het Nederlandse milieubeleid. D66 ziet graag dat wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van water en dat het beleid beter wordt afgestemd met onze buurlanden. Ook als het om water gaat, willen wij dat de vervuiler betaalt. Dit vereist meer doelmatigheid en transparantie in de waterketen. Geen vaste of verborgen kosten meer, maar alle kosten gevat in de literprijs.'

'Voor de bescherming van onze drinkwaterbronnen is het noodzakelijk dat drinkwater wordt gezien als een nationaal belang. Een Tweede Kamermotie van Jacobi (PvdA) en Van Veldhoven (D66) heeft drinkwater in 2014 de status van nationaal belang bezorgd. Drinkwater, hierdoor niet langer ondergeschikt aan energiebronnen zoals schaliegas, kan voortaan worden meegenomen in de ruimtelijke plannen voor de ondergrond. Het is dus belangrijk dat het beleid ten aanzien van drinkwater op nationaal niveau helder wordt vormgegeven.'

Waar moet, wat uw partij betreft, in dit kader de komende vier jaar de focus op liggen in het milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid?

'De komende jaren blijft D66 aandacht vestigen op het belang van een schone leefomgeving, waaronder het behoud van schoon drinkwater. Wij zetten in op duidelijke ambities voor de beperking van klimaatverandering, het behoud van biodiversiteit en duurzame winning en hergebruik van grondstoffen. D66 kiest ervoor om op een structurele manier onze economie toekomstbestendig te maken, door uitdagingen aan te gaan om de economie sterker, schoner en slimmer te maken. Zo hoeven economische groei en het behoud van een schone leefomgeving elkaar niet uit te sluiten.'

'Een robuuste zoetwatervoorziening'

Elco Brinkman, lijsttrekker Eerste Kamer voor het CDA

Wat is uw visie op de relatie tussen duurzaamheid en (drink)water?

Brinkman: 'Waterkwaliteit raakt ons allemaal. De kwaliteit van het oppervlaktewater in Nederland stemt hoopvol, nu deze in de afgelopen decennia sterk is verbeterd, mede dankzij de inzet van bedrijven. Het CDA ziet kansen om de kwaliteit verder te verbeteren door de samenwerking tussen waterschappen en bedrijven, waaronder de agrarische sector, voort te zetten. Voor het CDA is het wel belangrijk dat we niet doorschieten in regelgeving; er blijft een verschil tussen ecologisch rijk slotwater en drinkwater. Over de zoetwatervoorziening maakt het CDA zich zorgen, omdat er verzilting op de loer ligt. Het CDA pleit daarom voor een robuuste zoetwatervoorziening.'

Waar moet, wat uw partij betreft, in dit kader de komende vier jaar de focus op liggen in het milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid?

'Er komt een omvangrijk wetsvoorstel aan: de Omgevingswet. Deze wet is een samenvoeging van diverse aparte omgevingswetten. Het wetsvoorstel is nu in behandeling gebracht bij het parlement, maar de bijbehorende ministeriële uitwerkingen zijn nog niet duidelijk. Het parlement wordt dus gevraagd met een wet in te stemmen, waarvan nog niet kan worden overzien wat de gevolgen zijn. Bovendien is alle kritiek van de Raad van State op de wet ook nog niet verwerkt. Het CDA staat in principe positief ten opzichte van het idee achter de wet, maar wil bevoegdheden in de wet zo veel mogelijk bij lokale en regionale overheden neerleggen, met een goede afbakening van taken en verantwoordelijkheden tussen beide.'

'De Omgevingswet wil dat gemeenten bij het opstellen van een omgevingsvisie al in een vroeg stadium bijvoorbeeld de waterbelangen borgen. Andersom geldt dat waterschappen bij het opstellen van de waterschapsverordening – de opvolger van de keur – rekening moeten houden met de taken van de gemeenten. Het CDA deelt deze visie.'

'Het CDA deelt ook de visie van de Omgevingswet als het gaat om de integrale aanpak en de deregulering. Integrale aanpak is verder belangrijk inzake rioleringsbeleid. Gemeenten zijn na 2020 niet meer verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan op te stellen, maar zullen dan nog steeds wel vroegtijdig moeten afstemmen met onder meer waterschappen.'

Waterbedrijf
Groningen

Riksta Zwart, directeur Waterbedrijf Groningen

‘Drinkwater is lokaal’

Na jaren in de energiesector is Riksta Zwart sinds augustus vorig jaar directeur van Waterbedrijf Groningen (WBG). ‘Ik ben een gelukkig mens. Wat mij hier boeit, is een werkveld dat er echt toe doet. Drinkwater is een samenspel van techniek, innovatie, medewerkers, aandeelhouders en klanten. Een machtig mooie combinatie.’

Op het eerste gezicht staan de energie- en drinkwatersector heel dicht bij elkaar, zegt Zwart. 'Beide richten zich op het leveren van een commodity. En beide zijn essentieel voor onze samenleving. Drinkwater nog meer dan gas en elektriciteit.' Zwart kwam twee jaar geleden als zelfstandig energieadviseur in contact met de gemeente Groningen en WBG. 'Het duurzame warmteproject waarmee ik mij toen bezighield, had veel raakvlakken met water en zo werd mijn interesse voor drinkwater verder aangewakkerd. Ik ontdekte dat WBG serieuze ambities heeft op het gebied van vergroening en duurzaamheid. Dat sprak mij aan.'

Lokaal

Drinkwater heeft een lokaal karakter, volgens Zwart. 'WBG is een typisch Gronings bedrijf met zijn wortels in de regio. Ik ben geboren en getogen Groningse en voel mij hier op mijn plaats. Ik begrijp de Groningse cultuur, spreek de taal. En ik ben er trots op dat wij in deze provincie beschikken over zo'n geweldige drinkwatervoorziening. Ik werk er met veel plezier aan mee om die kwaliteit in stand te houden en waar mogelijk verder te verbeteren. Kortom, deze baan is een schitterende uitdaging.'

De drinkwatersector doet het goed, aldus Zwart, maar is in haar optiek iets te bescheiden in het uitdragen van zijn kwaliteiten. 'Veel mensen weten niet wat wij als bedrijf doen om iedere dag weer de drinkwaterkwaliteit op peil te houden. Daaraan zou wat meer aandacht besteed kunnen worden. De luiken mogen best wat verder open.'

Aardbevingen

WBG is actief op verschillende plaatsen, werkt met verschillende bronnen en verschillende kwaliteiten van (grond)water, aldus Zwart. 'We werken nauw samen met agrariërs en organisaties voor natuur en milieu. Het is een complex samenspel van partijen en factoren. Ik denk dat het belangrijk is om aan de buitenwereld te tonen welke inspanningen nodig zijn om goed drinkwater te leveren. En tegen welke dingen je aanloopt. Hier in Groningen spelen momenteel enkele specifieke zaken, zoals de ontwikkeling van de Eemshaven en de daarmee gepaard gaande groeiende vraag naar water. Maar ook: welke effecten zouden de aardbevingen ten gevolge

van gaswinning kunnen hebben op onze infrastructuur en assets. Daarom is het juist zo belangrijk dat we als waterbedrijf een maatschappelijke positie innemen om input te kunnen leveren. Dat zijn we ook jegens onze klanten verplicht. Of de bevingen op termijn van invloed zouden kunnen zijn op onze leidingen, weten we nog niet. We houden de vinger aan de pols.'

Naar elkaar luisteren

De relatie met natuurorganisaties is van groot belang voor de totale drinkwatersector, en zeker ook voor WBG, vertelt Zwart. 'Op onze productielocatie De Punt gebruiken wij voor ons drinkwater 40% grondwater en 60% oppervlaktewater uit de Drentsche Aa. Wij zijn in dit gebied al sinds 1884 actief en onderhouden dan ook een hechte band met Het Drentse Landschap. We zijn continu met elkaar in gesprek, luisteren goed naar elkaar en weten daarvoor wat onze wederzijdse belangen zijn. Een groot deel van de Drentsche Aa is beschermd natuurgebied en dat betekent dat wij zeer zorgvuldig met onze terreinen en drinkwaterbronnen omgaan.'

Verbeterslagen

Duurzaamheid vormt een belangrijk aandachtspunt. 'In de periode dat ik in de energiesector werkte, nam het belang van duurzaamheid in kracht en intensiteit toe. Ook bij WBG staat dat voorop. Maar, om eerlijk te zijn, ik denk dat er in het algemeen en op lokaal niveau zeker nog verbeterslagen zijn te maken.'

Zwart noemt in dit verband de samenwerking met andere partijen om slimme, innovatieve en duurzame ontwikkelingen in gang te zetten. 'Ik geloof niet erg in een individuele aanpak, waarbij één bedrijf het alleen oplost. Veel belangrijker is om zo breed mogelijk zaken op te pakken en duurzame oplossingen te bedenken. Natuurlijk, er is al het nodige gerealiseerd en dat is goed. Denk aan de productie en distributie van ons drinkwater. Dat wordt inmiddels voor 100% gedaan met groene stroom. In onze werkprocessen maken we telkens weer nieuwe, duurzame verbeterslagen. Daarbij kijken we heel scherp naar hoe andere sectoren dat doen. Want we kunnen altijd weer dingen van elkaar leren.'

Uitdagingen voor de komende jaren liggen in eerste instantie in de organisatie zelf, aldus Zwart. 'Het gaat erom dat we met onze mensen de juiste dingen doen, de juiste koers varen en de juiste focus hebben. Externe uitdagingen liggen vooral in het samenwerken, zoals bij de ontwikkeling van de Eemshaven en de uitwerking van de samenwerking in de waterketen. Waar liggen nieuwe kansen? Hoe garanderen we de kwaliteit en leveringszekerheid voor onze klanten? Die vragen staan de komende tijd centraal.'

'BREDE AANPAK DUURZAME OPLOSSINGEN'

Duurzame veiligstelling openbare drinkwatervoorziening

Juist de Omgevingswet moet de drinkwatervoorziening waarborgen

De openbare drinkwatervoorziening is een publieke taak. Overheden hebben op grond van de Drinkwaterwet een zorgplicht voor het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. Waar dit raakt aan bescherming van bronnen en ruimtelijke ordening, zou ook de Omgevingswet voldoende instrumenten moeten bevatten om hierin te voorzien. Dit is momenteel helaas nog niet het geval.

De Omgevingswet regelt taken en bevoegdheden van bestuursorganen zoals provincies, waterschappen en gemeenten, maar zegt niets over het waarborgen van de drinkwatervoorziening. Het is essentieel dat het waarborgen van de drinkwatervoorziening ook tot de taken en bevoegdheden in de Omgevingswet gaat behoren. Dit zorgt ervoor dat het voor bestuursorganen helder is dat ze de drinkwaterbelangen nooit uit het oog mogen verliezen. Ook en vooral niet bij (ruimtelijke) afwegingen met andere, bijvoorbeeld economische belangen.

Wettelijk kader

De Omgevingswet gaat uit van decentraal besturen waar dat kan. Daarbij is het vreemd dat de wettekst van de Omgevingswet wel als doelen noemt 'de kwaliteit of het beheer van bouwwerken' of 'het beheer van biologische en geothermische systemen', maar niet 'de veiligstelling van de drinkwatervoorziening'. Terwijl drinkwater toch een eerste levensbehoefte is, waar de overheid een grote verantwoordelijkheid voor draagt.

Juist daarom moet het voor alle overheden expliciet helder zijn dat het waarborgen van de drinkwatervoorziening essentieel is bij de (omgevings)afwegingen die zij moeten maken. Op die manier kunnen provincies en gemeenten bij ruimtelijke beslissingen over een steeds drukker wordende onder- en bovengrond een goede afweging maken.

Doorwerking

Wanneer het waarborgen van de drinkwatervoorziening expliciet in de Omgevingswet is vastgelegd, werkt dit meteen door naar allerlei andere onderwerpen. Zo moeten omgevingsvisies, programma's en plannen aandacht besteden aan beleid voor de uitoefening van de in de Omgevingswet omschreven taken en bevoegdheden. Dus zullen omgevingsvisies dan ook moeten ingaan op het waarborgen van de drinkwatervoorziening.

Standpunten Vewin

Prioritering van drinkwaterbescherming en betrokkenheid drinkwaterbedrijven

De prioritering van de zorg voor grond- en oppervlaktewater (de grondstoffen voor drinkwater) en de infrastructuur voor de openbare drinkwatervoorziening zou expliciet moeten worden vastgelegd in de Omgevingswet, net zoals de invulling van deze zorgtaak door de overheden.

Ook moet er een duidelijke link komen met de Drinkwaterwet, waarbij de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening wordt geborgd, in termen van bescherming van de drinkwaterbronnen en van ruimtelijke bescherming. Drinkwaterbedrijven moeten als publieke diensten formeel worden betrokken; dit kan gebeuren door hun adviesrecht te borgen bij nationale, lokale en regionale afwegingen die drinkwaterbelangen kunnen raken.

- *Bestuursorganen wegen het belang van de bescherming van drinkwaterbronnen mee*
- *Geef drinkwaterbedrijven formeel adviesrecht bij visies, plannen, programma's en verordeningen*

Ruimtelijke bescherming van drinkwaterbronnen intact houden

Het rijk moet conform de KRW-eisen zorgen dat de waterkwaliteit van waterlichamen niet achteruitgaat, zodat de zuiveringsinspanning bij de drinkwaterbereiding kan worden verlaagd. Voor waterwinnings- en grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones moet de Omgevingswet beschermingsregels bevatten. De provincies moeten het bevoegd gezag blijven voor vergunningen voor grondwateronttrekking ten behoeve van drinkwater.

Verder wil Vewin dat er oppervlaktewaterbeschermingsgebieden worden vastgelegd, met toekenning van verantwoordelijkheid aan rijk, Rijkswaterstaat, de provincies en de waterschappen. Ook zullen de Watertoets en de gebiedsdossiers wettelijk moeten worden verankerd, zodat de uitkomsten van de gebiedsdossiers verplicht worden opgenomen in de stroomgebiedbeheerplannen en de waterplannen. De ruimtelijke bescherming van de drinkwaterwinning moet nationaal zijn geborgd in de wet en in visies, programma's en verordeningen, door het opnemen van een paragraaf over drinkwaterbronnen. Provincies moeten verplicht worden 3D-beschermingsgebieden vast te stellen. Ook moet de bescherming van drinkwaterinfrastructuur in ruimtelijk beleid worden versterkt.

- *Ruimtelijke bescherming van drinkwaterbronnen is een rijkstaak*

Vroegtijdige signalering risico's drinkwater

Plannen en algemene regels moeten worden gekoppeld aan de drinkwaterfunctie en beschermingsgebieden moeten worden opgenomen in het digitale Omgevingsloket. Algemene regels en het digitaal Omgevingsloket voor aanvragen van activiteiten moeten een drinkwaterbeschermingstoets bevatten, waarbij Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) voor de handhaving zorgen. Het rijk moet zorgen voor een specifieke meldplicht aan drinkwaterbedrijven voor activiteiten bij drinkwaterbeschermingsgebieden. Verder pleit Vewin ervoor dat vergunningvoorschriften concreet zijn en dat het voorzorgsprincipe behouden blijft. Bij onderzoek moet men niet alleen de toekomstige effecten voorspellen, maar ook concreet effecten meten door monitoringsprogramma's. De houdbaarheid van onderzoeksresultaten mag niet worden verlengd. Enige souplesse bij deregulering kan, mits dat niet leidt tot achteruitgang en alleen als de kwaliteitsdoelstellingen tijdig worden gehaald.

- *Toetsingskaders in Omgevingswet koppelen aan drinkwaterfunctie en handhaving door RUD*

Roy Tummers, directeur Water, VEMW

‘Voldoende goed water is een belangrijk concurrentievoordeel’

De Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) is kenniscentrum en belangenbehartiger voor de zakelijke afnemers van elektriciteit, gas en water in Nederland. Onlangs heeft de vereniging een visiedocument over water opgesteld, met als titel ‘Water om duurzaam te ondernemen’. Een goede aanleiding voor een gesprek met Roy Tummers, directeur Water van VEMW.

Waar liggen de gemeenschappelijke belangen van Vewin en VEMW?

Tummers: 'Ons uitgangspunt is: 'Voldoende water van de juiste kwaliteit tegen een redelijke prijs', en daarmee zitten we volgens mij op één lijn met Vewin. Natuurlijk vertegenwoordigt VEMW de afnemers van water en Vewin juist de producenten ervan, maar ik zie toch meer zaken die ons binden dan die ons scheiden. Op meerdere dossiers hebben wij dezelfde belangen en je ziet dan ook dat we steeds vaker samen optrekken.'

Kunt u een voorbeeld geven van wat u daarmee bedoelt?

Tummers: 'Ons gezamenlijk verzet tegen de grondwaterbelasting en tegen de wijzigingen in de Bol, de Belasting op Leidingwater, laat dat mooi zien. De Bol is bedoeld als milieubelasting, maar al jaren is bekend dat dat niet werkt. Water is een niet-prijs-elastisch goed; als je het duurder maakt, gaan mensen of bedrijven er niet minder van gebruiken. Je hebt het gewoon nodig, als eerste levensbehoefte of als grondstof voor een productieproces. Daarbij komt: voor bedrijven zitten de kosten vooral in de energie die nodig is om het water te koelen of te verwarmen. De Bol dreigde zelfs averechts te werken: ook hergebruik van water werd belast, waardoor bedrijven die hadden geïnvesteerd in het recyclen en hergebruiken van hun eigen proceswater werden gestraft met hogere lasten. Tel uit je groene winst! Daarbij komt: de beschikbaarheid van voldoende en betaalbaar water van de juiste kwaliteit is voor veel bedrijven een voorwaarde voor vestiging in ons land. Onze watervoorziening zorgt voor een concurrentievoordeel en dat moet je zeker niet wegbelasten.'

Kunt u iets meer vertellen over de visie van VEMW op (drink)water?

Tummers: 'We beschikken in Nederland over drinkwater van uitstekende kwaliteit en er is – voorlopig – ook voldoende van. Dat biedt kansen voor de vestiging van buitenlandse bedrijven, maar ook voor export door het Nederlandse bedrijfsleven van kennis of producten op het gebied van water. Maar die gunstige condities staan wel onder druk. Zo neemt de hoeveelheid zoet water af door onder andere de klimaatveranderingen en verzilting. Ook hebben we steeds vaker te kampen met ongewenste

stoffen zoals geneesmiddelen in grond- en oppervlaktewater, toch de bronnen voor ons drink- en proceswater. Wij vragen – net zoals de drinkwaterbedrijven overigens – aandacht voor dit punt, omdat we de indruk hebben dat de politiek hier nog steeds te makkelijk over denkt.'

Beschikbaarheid van zoet water

'Een punt van zorg is voor ons dat de beschikbaarheid van zoet water afneemt. Dat gebeurt bijvoorbeeld door verzilting, maar ook door het nogal rigide beleid van de provincies inzake de toegang tot grondwater. In nogal wat provincies mag geen druppel extra grondwater worden gewonnen. Dat beperkt bedrijven, die afhankelijk zijn van grondwater, in het realiseren van hun ambities. Wij pleiten dus voor voldoende aanbod van zoet water van goede kwaliteit én voldoende mogelijkheden om dit te gebruiken. We zijn verheugd dat dit onderwerp is opgenomen in het deelprogramma Zoetwater van het nationale Deltaprogramma.'

Wat is uw positie ten aanzien van het OESO-rapport en dan met name de adviezen over de financiering en de toekomstbestendigheid van het Nederlandse waterbeheer?

Tummers: 'Er zitten goede en minder goede observaties in het rapport. Zo pleit de OESO voor meer economische prikkels om duurzaam om te gaan met water en denkt zij daarbij vooral aan hogere belastingen. Wij zijn het daar niet mee eens: bedrijven hebben al een groot economisch belang om zo weinig mogelijk water te gebruiken. Dat zit in het eerdergenoemde feit dat bedrijven ingenomen water vrijwel altijd ofwel moeten verwarmen ofwel moeten koelen om het verder te kunnen gebruiken. Elke liter water minder scheelt een veelvoud aan energiekosten! Wij zijn niet principieel tegen fiscale vergroening, maar dan

moet er tevoren wel heel erg goed worden gekeken of de voorgestelde regelgeving in de praktijk ook wel echt positieve milieueffecten heeft.'

Hij vervolgt: 'Wij zijn het wel eens met de constatering van OESO dat de organisatie van de afvalwaterketen verre van optimaal is. Ook onderstrepen we de analyse van OESO op het punt van het toezicht in de watersector, waarbij zij stellen dat het huidige toezicht onder de maat is. Wij merken dat aan de gebrekkige bescherming die aan de gebonden waterconsument wordt geboden.'

'Ten aanzien van de financiering van het waterbeheer denken wij dat er geen aanleiding is om rigoureuze veranderingen door te voeren. Wij wachten nu eerst het onderzoek af dat het ministerie van IenM laat uitvoeren op dit terrein. Wij zullen er scherp op toezien dat eventuele maatregelen leiden tot meer ruimte voor zakelijke gebruikers om duurzaam met water te ondernemen.'

Over VEMW

Als kenniscentrum en belangenbehartiger voor de zakelijke elektriciteit-, gas- en waterafnemers in Nederland staat de Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) voor betrouwbare voorzieningen en beheersbare kosten. Voor wat betreft water vertegenwoordigt VEMW ongeveer 75% van het totale zakelijke gebruik. Deze zakelijke energie- en watergebruikers komen vooral uit de industrie, de zakelijke dienstverlening, het gebouwenbeheer, de transportsector en de gezondheidszorg.

Even voorstellen... (deel 2)

Er is door de Europese Parlementsverkiezingen van juni 2014 het nodige veranderd in Brussel. Nadat de portefeuillevverdeling bij de verschillende fracties bekend was, stelde Waterspiegel in december al drie kersverse Europarlementariërs de vraag: 'Wat heeft u met water en hoe zal dit gaan doorklinken in het uiteindelijke beleid? Hoog tijd om kennis te maken met twee andere nieuwe Europese volksvertegenwoordigers, die te maken hebben met beleid op het gebied van water.

Anne-Marie Mineur

Confederale Fractie Europees Unitair
Links/Noords Groen Links

Politieke partij: SP

Geboren: 14 mei 1967, Oss

Studie: Taal- en spraaktechnologie,
Rijksuniversiteit Utrecht

Anne-Marie Mineur is sinds 1 juli 2014 lid van het Europees Parlement voor de SP. Mineur is lid van de commissie voor de Internationale Handel. Daarvoor was ze van 2009 tot 2011 lid en van 2011 tot 2014 voorzitter van de SP-fractie in de Provinciale Staten van Utrecht. In 2012 werkte ze kort bij een sociaal werkvoorzieningsbedrijf. Van 2006 tot 2012 was zij gemeenteraadslid in De Bilt. Op haar eigen vakgebied was Mineur betrokken bij verschillende (post-doc-)onderzoeken op het gebied van taal- en spraaktechnologie, bij o.a. het Duitse Onderzoeksinstituut voor Kunstmatige Intelligentie (Saarbrücken), de Brandeis University (VS), de Rijksuniversiteit Utrecht en de Rijksuniversiteit Groningen. Aan die laatste universiteit doceerde ze ook informatiekunde.

*Waarom is (drink)water voor u belangrijk?
Hoe ziet u water op de politieke agenda in het Europees Parlement terugkomen in uw beleid?*
'Als je, zoals ik, gewend bent aan het heer-

'DRINKWATERVERVOORZIENING
BIJ UITSTEK EEN TAAK
VOOR DE OVERHEID'

lijk zachte drinkwater van de Utrechtse Heuvelrug, dan is het gechloreerde water van Brussel wel even schrikken. Maar zelfs dat water is schoon en drinkbaar, en het komt gewoon uit de kraan. Schoon water is essentieel – zonder dat sterft een mens binnen een paar dagen. Eén van de grootste zorgen die de SP heeft, is dat water mogelijk vrijgegeven zal worden aan de markt. Daarmee zou het op de eerste plaats beschouwd gaan worden als een product dat winst moet opleveren, en niet als een

mensenrecht dat gegarandeerd wordt voor en door de samenleving.'

'De politieke koers in Brussel is om zo veel mogelijk over te laten aan de markt. Nu is er niets op tegen om ondernemers geld te laten verdienen aan goederen en diensten die luxe zijn, maar bij basisvoorzieningen zoals water is dat een slecht idee. Watervoorziening moet niet op winst gericht zijn, maar op het levend en gezond houden van mensen. Drinkwatervoorziening

en ook rioolwaterafvoer zijn bij uitstek een taak voor de overheid.'

'Toch onderhandelt de Europese Unie sinds 2012 met een groep van 23 landen, waaronder de Verenigde Staten en Canada, over een zeer uitgebreid handels- en investeringsverdrag voor diensten. Het verdrag heet TiSA – Trade in Services Agreement. De Europese Commissie doet bijzonder geheimzinnig over wat het verdrag inhoudt, maar dankzij WikiLeaks is een tipje van de sluier opgelicht. De deelnemende landen blijken publieke diensten zoals banken, ziekenhuiszorg, onderwijs en dus ook water te willen vrijgeven aan de markt. Eens geprivatiseerd, mag een dienst bovendien nooit meer genationaliseerd worden, hoezeer de gang naar de vrije markt ook zou tegenvallen. De kans dat dat gebeurt, is groot. In Canada heeft de privatisering van drinkwater tot doden geleid, in Bolivia en Manilla tot volksoptstanden. Daarbij is onze drinkwatervoorziening uitstekend op orde. Dus waarom zou je dat tafelzilver verkopen?'

'Het Europese burgerinitiatief Right2Water, bedoeld om dit onderwerp op de agenda van het Europees Parlement te zetten, leverde in 2014 bijna twee miljoen handtekeningen op. Hoewel de reactie van de Europese Commissie lauw was, heeft de commissie voor Milieu, Volksgezondheid en Voedselveiligheid het initiatief overgenomen. Omdat ik lid ben van zowel deze commissie als de commissie voor Internationale Handel, zal ik dit onderwerp nauwgezet in de gaten houden. Water is van levensbelang, en ik zal ervoor strijden dat het onder beheer blijft van onze overheid.'

Jan Huitema

Fractie Alliantie van Liberalen en
Democraten voor Europa

Politieke partij: VVD

Geboren: 5 juli 1984, Heerenveen

Studie: Wageningen Universiteit

Na zijn vwo heeft Huitema aan de Wageningen Universiteit de bachelorstudie Animal Sciences en de master Animal Production Systems gevolgd. Daarna was hij achtereenvolgens beleidsmedewerker van Holger Kraemer (lid Europees Parlement voor de FDP) en van Jan Mulder (lid Europees Parlement voor de VVD).

Huitema heeft een melkveehouderij in Makkinga en is sinds 1 juli 2014 VVD-Europarlementariër voor de land- en tuinbouw, visserij, plattelandontwikkeling, milieu, volksgezondheid en voedselveiligheid. Hij is lid van de commissie AGRI (landbouw en plattelandontwikkeling) en plaatsvervangend lid van de commissie ENVI (milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid).

Welke rol speelt water in het leven en de politieke visie van Jan Huitema?

'Landbouw en drinkwater zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Voor zowel gewassen als dieren is water van levensbelang. Door innovatieve oplossingen in de landbouw neemt het watergebruik af, terwijl de productie omhoog gaat. Ook is er veel vooruitgang geboekt in het tegengaan van het weglekken van meststoffen, zoals fosfaat en nitraat, in het grond- en oppervlaktewater.'

'Nederlandse bedrijven en organisaties spelen een leidende rol in de ontwikkeling van deze water-innovaties. Water is één van

de Nederlandse Topsectoren en voor landbouw is daarbij vooral de ontwikkeling van watertechnologie belangrijk. Binnen het Topsectorenbeleid werken overheid, onderzoeksinstituten en ondernemers samen om tot innovatieve oplossingen te komen. Onderzoeksprojecten zoals 'More Crop per Drop' hebben grote potentie en deze projecten moeten gestimuleerd worden. Zo is het in Nederland mogelijk om met slechts 4 liter water een kilo tomaten te telen, terwijl voor diezelfde kilo in Spanje nog 40 liter water nodig is. Ook werken Nederlandse zaadbedrijven aan de ontwikkeling van speciale rassen die minder water nodig hebben. Dergelijke innovaties kunnen op termijn hét verschil maken in de wereldwijde voedselproductie. Landbouw kan meer opleveren, zonder de drinkwatervoorziening in gevaar te brengen.'

'Nederlandse veehouders lopen voorop bij het implementeren van innovaties in hun bedrijf. Ze zetten zich in om meststoffen zo goed mogelijk te benutten en het weglekken van meststoffen naar grond- en oppervlaktewater te minimaliseren. Het project 'Koeien en Kansen' is een mooi voorbeeld. Dit is een samenwerkingsproject tussen de Universiteit Wageningen, het ministerie van Economische Zaken en melkveehouders. Het project is gericht op de toetsing, effectiviteit en uitvoerbaarheid van (voorgenomen) mest- en milieuwetgeving. Binnen dit kader wordt echter ook een integrale wateraanpak met een bedrijfswaterplan opgesteld. Deze totaalvisie resulteert in een duurzame en verantwoorde bedrijfsvoering op alle niveaus.'

'Als Europarlementariër in de landbouw- en milieucommissie maak ik mij hard voor het ondersteunen van innovaties in de land- en tuinbouw. Nederland is op wereldniveau een gidsland in de agrarische sector en op het gebied van waterinnovatie. Laten we dat zo houden door boeren en tuinders de ruimte te geven in datgene wat ze goed kunnen: ondernemen en innoveren.'

'LANDBOUW EN DRINKWATER: NEDERLAND ALS INNOVATIEF GIDSLAND'

Waterstelling

'De Europese Unie is voor (drink)water onmisbaar'

In deze rubriek leggen wij steeds een stelling voor aan drie personen die op de een of andere manier te maken hebben met water en het onderwerp van de stelling.

Ralph de Vries

Gedeputeerde Provincie Utrecht,
portefeuille Wonen en Binnenstedelijke
Ontwikkeling, Bodem, Water en Milieu,
Recreatie, Europa en Handhaving en
Vergunningverlening

'De Europese Unie is voor (drink)water onmisbaar! Als gedeputeerde voor Water en Europa ben ik het van harte eens met deze stelling. Aan de ene kant zorgt de EU ervoor dat er voldoende drinkwater van goede kwaliteit is. De Europese Drinkwaterrichtlijn legt immers minimumvereisten op, zodat het drinkwater qua microbiologische en chemische samenstelling de volksgezondheid niet bedreigt. Aan de andere kant beschermt de EU het water tegen verontreinigingen. Deze preventieve werking is geregeld in de Europese Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn.

Europese samenwerking is onontbeerlijk, omdat rivieren en grondwater zich niets van landsgrenzen aantrekken. Vooral voor Nederland – het 'afvoerputje van Europa' – is grensoverschrijdende samenwerking onmisbaar. Mede door de Europese samenwerking is de waterkwaliteit behoorlijk verbeterd.

De provincies spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Wij leggen de doelen voor de oppervlaktewaterlichamen vast. Daarmee bepalen we de kaders voor de maatregelen die de waterschappen en gemeenten dienen te treffen om de ecologische en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Daarnaast zijn de provincies als grondwaterbeheerders verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om het grondwater te beschermen.

Bescherming van zowel grond- als oppervlaktewater is belangrijk. Het drinkwater voor de inwoners van de provincie Utrecht wordt weliswaar gewonnen uit grondwater, maar in onze provincie wordt oppervlaktewater gewonnen voor de drinkwatervoorziening van Noord-Holland: het water uit de Lek bij Nieuwegein gaat via een leiding naar de duinen voor infiltratie. En bij Nieuwersluis (Amsterdam-Rijnkanaal) wordt jaarlijks 90 miljoen m³ oppervlaktewater gewonnen voor de drinkwatervoorziening van met name de regio Amsterdam.

De Europese Unie is dus onmisbaar gebleken voor een goede kwaliteit drinkwater. Europa is ook belangrijk voor andere provinciale taken zoals bijvoorbeeld verkeer en vervoer, platelandsontwikkeling, natuurbehoud en landschapsbeheer. De provincie Utrecht werkt aan een gezonde, veilige en aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving voor al haar inwoners.'

Hetty Klavers
Dijkgraaf
Waterschap Zuiderzeeland

‘Goed (drink)water en ‘Europa’: dat is toch vooral de Kaderrichtlijn Water. Een heldere richtlijn met een helder doel: het borgen van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. De vlag ging dan ook uit toen de richtlijn in 2000 van kracht werd: Europa nam de zorg voor waterkwaliteit serieus en daar zouden wij als afvoerputje van Europa veel plezier van hebben. Nederland dacht de zaak al heel aardig voor elkaar te hebben; vooral andere landen zouden een tandje bij moeten zetten om ons niveau te halen.

Inmiddels is die euforie weggeëbd. Nederland bleek toch minder ver dan gedacht. Mede daardoor wordt de richtlijn door ons te star en te streng gevonden. De implementatie is het domein geworden van experts, met een geheel eigen jargon. Waterlichamen, sterk veranderde wateren, GET, GEP, Praagse methode, one out - all out, BKMW, MEP... De afkortingen en vaktermen buitelen over elkaar. De herkenbaarheid en de noodzaak zijn buiten beeld van de maatschappij geraakt. Dat is slecht: de zorg voor goed (drink)water is immers een zaak van alle Nederlanders, al was het maar omdat wij het met z'n allen betalen.

Ook de OESO signaleert in zijn rapport ‘Fit for the future’, dat het waterbeheer te veel het domein is geworden van specialisten en dat het schort aan waterbewustzijn bij de Nederlanders. Wat mij betreft gaat het daarbij dan niet alleen om het bewust zijn van risico's op overstromingen, maar ook om het belang van goede (drink)waterkwaliteit. En voor beide geldt: het werk is nooit af en het gesprek erover dus ook niet.

Europa heeft ons op scherp gezet en bleek onmisbaar. Aan ons de uitdaging om zonder jargon de brug te slaan tussen de waterwereld en de ‘echte’ wereld!

Willem-Henk Streekstra
Secretaris beleidsteam Milieu, Energie,
Ruimtelijke ordening, Transport en
Infrastructuur
VNO-NCW

‘Ik ga serieus in op de stelling, wat het standaardantwoord ‘Ja en nee’ oplevert.

Europa is onmisbaar:

Europa draagt zorg voor de algemene milieukwaliteit. Het is nuttig dat we hierover collectieve afspraken hebben gemaakt, die voorkomen dat het ene land via water, lucht of transport water vervuult van een ander land. Dat is de kracht van de Kaderrichtlijn Water.

Europa dient er ook op toe te zien dat iedereen (ongeveer) eenzelfde marktstelsel voor water heeft, zo dat er een gelijk speelveld ontstaat voor met name industriële gebruikers. Een groeiend probleem zijn watercrises. Watercrises worden gezien als één van de grootste risico's voor de ontwikkeling van de vrede en daarmee de mondiale economie. Europa zou samen met lidstaten vanuit welgemeend eigenbelang een krachtige buitenlandpolitiek moeten voeren: diplomatie, kennis en kunde om de beschikbaarheid van water in de wereld te versterken.

Europa is misbaar:

Europa moet zich niet inzetten op detailregelgeving, maar ervoor zorgen en faciliteren dat landen zelf een waterbeleid en bijbehorende regels maken. Dit betekent dat meer inzet gepleegd moet worden in het volwassen maken van lidstaten om zaken zelf goed te regelen. ‘Less regulation, more cooperation’ zou het adagium voor Europa moeten zijn.

Voor water betekent dit geen aanvullende regelgeving, maar ondersteunend beleid om te voldoen aan gemaakte afspraken. Een voorbeeld is de discussie over de Bodemrichtlijn. Het bedrijfsleven is geen voorstander van een richtlijn, omdat dit instrument – zo leert de ervaring – uiteindelijk uitmondt in gedetailleerde voorschriften voor ondernemingen. Maar het bedrijfsleven in Nederland is er wel voorstander van dat alle landen een fatsoenlijk bodembeleid kennen. Daar zien wij een faciliterende rol in voor Europa, maar de manier van werken zal anders zijn dan voorheen.’

Uitkomst overleg tijdens Natuurtop 2015:

Staatssecretaris steunt initiatief Groene Tafel Natuur & Drinkwater

Om de provinciale beleidsverantwoordelijkheid voor grondwater, drinkwater en natuur nog eens te onderstrepen, organiseerde het IPO op donderdag 5 februari de Natuurtop in het Park Vliegbasis Soesterberg. Tijdens deze bijeenkomst vond ook een gesprek plaats tussen staatssecretaris Dijkma van EZ, Renée Bergkamp van Vewin en Han Weber, gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland.

Met de Rijksnatuurvisie 'Natuurlijk verder' wil het ministerie van EZ de natuur weer een plek geven midden in de samenleving, onder andere door meer maatschappelijke partijen te betrekken. De natuurdoelen moeten worden gehaald door de inzet op functiecombinaties. De combinatie natuur en drinkwater biedt daarbij veel perspectief.

Mede als invulling van de Natuurvisie heeft Vewin in 2014 een eerste Groene Tafel Natuur & Drinkwater georganiseerd met natuurbeheerders, het ministerie van EZ, gedeputeerden, wetenschappers en drinkwaterbedrijven. De betrokken partners zijn tot de conclusie gekomen dat betere samenwerking leidt tot grotere robuuste natuurgebieden, betere bescherming van drinkwaterbronnen en meer recreatiemogelijkheden. Zij hebben daarom afgesproken meer samen te werken en elkaar te versterken. Er is een gezamenlijke Actieagenda opgesteld met concrete pilots en acties.

Green Deal natuur en drinkwater?

Het ligt in de bedoeling van Vewin om dit jaar een tweede Groene Tafel Natuur & Drinkwater te organiseren. Dan kan de voortgang van de Actieagenda worden besproken en met name welke lessen daaruit kunnen worden getrokken en welke belemmeringen er nog zijn. Een belangrijk onderdeel zal ook zijn hoe de uitspraken

Renée Bergkamp (l.), in gesprek met Han Weber (m.) en staatssecretaris Dijkma (r.).

en intenties uit de Groene Tafel kunnen beklijven in de toekomst. De verwachting is dat het nuttig zal zijn om met elkaar een intentieverklaring of een 'Green Deal' te sluiten met de uitgangspunten die in de Groene Tafel Natuur & Drinkwater benoemd zijn en de bijbehorende acties. Op deze manier ontstaat nog meer commitment voor de functiecombinatie van drinkwater en natuur.

Natuurtop 2015

Staatssecretaris Dijkma gaf tijdens de Natuurtop in Park Vliegbasis Soesterberg aan dat het Vewin-initiatief 'Groene Tafel Natuur & Drinkwater' goed past in de Rijksnatuurvisie 'Natuurlijk verder' van het kabinet. De combinatie wordt als voorbeeld gesteld en volgens haar kunnen de twee functies elkaar ruimtelijke bescherming bieden.

Vewin heeft hierover samen met gedeputeerde Han Weber (Zuid-Holland) gesproken met de staatssecretaris. Ook Weber ondersteunt het initiatief van harte en ziet in Zuid-Holland al jaren in de praktijk dat de functiecombinatie werkt.

Maatschappelijke Uitvoeringsagenda

De Groene Tafel is inmiddels opgenomen in de Maatschappelijke Uitvoeringsagenda. Deze agenda vormt de uitvoering van de Rijksnatuurvisie en is gepresenteerd door staatssecretaris Dijkma en gedeputeerde Jan Jacob van Dijk (Gelderland) tijdens de Natuurtop. De staatssecretaris heeft aangegeven de Groene Tafel graag verder te ondersteunen om te komen tot afspraken die de samenwerking tussen de partners bestendigen, met als doel meer natuur en bescherming voor drinkwaterbronnen.

Natuurpact

Door het sluiten van het Natuurpact eind 2013 is de decentralisatie van het natuurbeleid aan de provincies verder verstevigd. Daarmee versterken provincies ook hun rol als gebiedsregisseur in het landelijke gebied. In dat kader hebben de provincies aangegeven hun relaties met andere maatschappelijke organisaties op dit terrein te willen versterken. Daarnaast hebben ze een belangrijke rol in het grondwaterbeheer, dus samenwerking met de drinkwaterbedrijven is zeer logisch.

Europese drinkwaterproducenten bepalen gezamenlijke positie over bescherming van grondwater

‘Duurzame drinkwatervoorziening begint met schone grondstoffen’

EurEau, de internationale koepelorganisatie van drinkwaterproducenten en waterzuiveringsbedrijven in Europa, heeft onlangs een gezamenlijk standpunt vastgesteld over de bescherming van grondwaterbronnen die gebruikt worden voor de productie van drinkwater.

Zo'n gemeenschappelijk standpunt van waterketenpartners uit 27 Europese landen is van groot belang, omdat nu in de gehele watersector in Europa consensus bestaat over hoe het best kan worden omgegaan met grondwater. Ook is men het eens over de manier waarop de regelgeving voor de grondwaterkwaliteit op Europees niveau moet worden bepaald.

Bescherm grondwater tegen vervuiling

Grondwater moet, net als oppervlaktewater, beschermd worden tegen vervuiling. Grondwater is een belangrijke grondstof voor drinkwater: van het Nederlandse kraanwater wordt zo'n 55% bereid uit grondwater. In sommige landen ligt dat percentage nog veel hoger. Een duurzame drinkwatervoorziening begint met schone grondstoffen en een goede grondwaterbescherming. Europees beleid, zoals de Kaderrichtlijn Water, is er dan ook op gericht om een zodanige (grond)waterkwaliteit te realiseren, dat drinkwater met eenvoudige zuiveringsmethoden kan worden bereid.

Volgens de Drinkwaterwet is grondwaterbescherming een verantwoordelijkheid voor de gezamenlijke bestuursorganen. Hierbij moeten het 'voorzorgprincipe' en 'de vervuiler betaalt' vooropstaan, evenals grondwaterkwaliteitsnormen die zijn afgeleid van drinkwaternormen.

Geen end-of-pipe oplossingen

De leden van EurEau geven aan prima in staat te zijn om drinkwater te produceren dat aan alle normen voldoet. Echter: als de bronnen vervuild zijn, zijn daar hoge kosten en een forse impact op het milieu mee gemoeid. 'End of pipe'-oplossingen kunnen daarom alleen een laatste redmiddel zijn en niet de standaardoplossing. Het streven van de drinkwaterbedrijven is dan ook om de gewenste drinkwaterkwaliteit met zo min mogelijk behandelingen te bereiken, conform de eisen van de KRW.

‘UITGANGSPUNT IS DAT BESCHERMING
VAN DE BRONNEN VOOROPSTAAT’

Nieuwe hoofdkantoor Vitens in Zwolle geopend

Op vrijdag 30 januari jl. verrichtte commissaris van de Koning in Overijssel, Ank Bijleveld, voor een groep van zo'n 150 genodigden de openingshandeling, samen met wethouder René de Heer en directievoorzitter Lieve Declercq.

Hierbij werd stilgestaan bij de maatschappelijke waarde van grond- en drinkwater en de noodzaak zuinig om te gaan met onze bronnen. Na het symbolisch open-draaien van een grote waterkraan was de opening van het kantoor een feit en werden alle genodigden in groepen door het kantoor geleid.

Het nieuwe hoofdkantoor is een bestaand Vitens-kantoor dat in anderhalf jaar tijd grondig is gerenoveerd en nu helemaal is ingericht op een nieuwe, flexibele manier van werken. Het kantoor in Zwolle kreeg de functie van hoofdkantoor vanwege de centrale locatie in het verzorgingsgebied van Vitens, dat vijf provincies beslaat. Lieve Declercq, directievoorzitter Vitens: 'Vanuit Zwolle kunnen wij ons hele voorzieningsgebied overzien. Van Vlieland tot Dinxperlo, van Schiermonnikoog tot Lopik. Deze plek biedt Vitens de meeste flexibiliteit om onze klanten optimaal te kunnen bedienen.'

Nieuwe stichting Jongeren Op Gezond Gewicht

Kinderen komen steeds vaker en op steeds jongere leeftijd in aanraking met steeds meer verleidingen. Dit leidt tot allerlei problemen, waaronder overgewicht. Inmiddels weegt één op de zeven kinderen meer dan gezond is. De ambitie van de nieuwe stichting Jongeren Op Gezond Gewicht is dat kinderen opgroeien in een gezonde omgeving met een gezonde leefstijl.

Tijdens de Nationale Balans Top op 28 januari in Utrecht maakte voorzitter Paul Rosenmöller bekend dat, nu de looptijd van het Convenant Gezond Gewicht is verstreken, de betrokken partijen hebben besloten de samenwerking voort te zetten in de stichting Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG).

Rosenmöller: 'Als we onze kinderen laten opgroeien in een gezonde omgeving, dan wordt dat voor hen de normaalste zaak van de wereld. Ons doel voor de komende vijf jaar is een stijging van het aantal 'kinderen op gezond gewicht' in de 75 JOGG-gemeenten.'

JOGG gaat de succesvolle lokale activiteiten, die het Convenant Gezond Gewicht heeft ontwikkeld, verbeteren en verbreden. Een groeiend aantal gemeenten is aan de slag met de JOGG-aanpak. Scholen, crèches, sportclubs, huisartsen en bedrijven werken lokaal samen om meer kinderen en jongeren op gezond gewicht te krijgen. Gemeenten die werken met de aanpak, worden daarbij geholpen met advies, begeleiding en trainingen. Onder andere Zwolle, Utrecht en Dordrecht laten al positieve cijfers zien.

Naast gemeenten krijgen ook scholen en sportclubs hulp: zo geven adviseurs van De Gezonde Sportkantine onder andere advies op maat. Met de landelijke campagnes 'DrinkWater' en 'Gratis Bewegen, gewoon doen!' stimuleert JOGG een gezonde leefstijl bij kinderen en hun ouders.

Om de voortgang te bewaken, monitort JOGG de inzet en activiteiten op het gebied van gezond gewicht, voeding en sport- en

beweegdeelname van kinderen. Daarnaast delen betrokken partijen en JOGG-gemeenten hun kennis en informatie met elkaar. Binnen de JOGG-aanpak werken gemeenten zowel met publieke partijen als met het bedrijfsleven samen. Vewin is al enige jaren actief partner van JOGG.

Achterspiegel

Bodemverontreiniging: belangrijk knelpunt voor drinkwatervoorziening

Een groot deel van de grondwaterwinningen voor drinkwater in Nederland wordt beïnvloed door menselijke activiteiten, zoals landbouw, stedelijke riolering, industrie en oude verontreinigingen.

Bodemverontreiniging is bij tientallen grondwaterwinningen nog steeds één van de belangrijke bedreigingen, zoals blijkt uit de gebiedsdossiers. De rijksoverheid legt nieuwe afspraken met decentrale overheden en het bedrijfsleven over bodembeheer en de aanpak van bodemverontreinigingen voor 2016 – 2020 vast in het Bodemconvenant. De inzet: in 2020 zijn er geen bodemverontreinigingen die zulke risico's vormen dat er met spoed moet worden gesaneerd.

Partijen willen daarmee de overstap maken 'van saneren naar beheren'. Vewin wil dat alle gevallen die de waterwinningen bedreigen, worden aangepakt en dat nu ook goede afspraken worden gemaakt over de aanpak van deze gevallen bij de herziening van het Bodemconvenant. Vewin pleit ervoor dat het Bodemconvenant als doelstelling heeft dat alle knelpunten van bodemverontreiniging voor de drinkwatervoorziening in 2020 zijn weggenomen.

